

Ida-Maria Mielonmäki

KEVÄTKARKELOT

Osallistava tapahtuma 3.-6. -luokkalaisille Huittisissa

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö

Huhtikuu 2018

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2018	Tekijä/tekijät Ida-Maria Mielonmäki
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi KEVÄTKARKELOT. Osallistava tapahtuma 3.-6. -luokkalaisille Huittisissa		
Työn ohjaaja KM Sari Virkkala	Sivumäärä 26 + 4	
Työelämäohjaaja Nuoriso- ja liikuntatoimenjohtaja Teuvo Munkki, Huittisten kaupunki		
<p>Opinnäytteeni tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa 3.-6. -luokkalaisille lapsille tapahtuma, jossa he pääsevät vaikuttamaan heille kohdistetun toiminnan suunnitteluun. Tapahtuman tarkoituksena oli antaa mahdollisuus uuden toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen tarjoamalla lasten oma näkökulma toiminnan sisällöstä. Opinnäytteeni toimeksiantajana toimi Huittisten kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut.</p> <p>Opinnäytteeni keskeisiä aiheita olivat osallisuus ja lapsen kehitys. Tarkastelen teoriaosassa ensin lapsen kehitystä yleisesti sekä hengellistä kehitystä. Lasten ja nuorten osallisuutta tarkastelen niin yleisellä tasolla kuin seurakunnankin näkökulmasta. Lapsille teettämästäni kyselystä kävi ilmi, mitkä olivat suosittuja teemoja toimintaa ajatellen ja millaisissa tapahtumissa ja kerhoissa riittäisi kävijöitä tulevaisuudessakin.</p> <p>Kysely toteutettiin rastiradan yhteydessä. Jokaisen rastin jälkeen lapset saivat vastata rastin teemaan liittyviin kysymyksiin. Jokaisella rastilla ei ollut pakko käydä, minkä vuoksi vastauksissa on hajontaa. Tapahtuma oli onnistunut, koska kävijöitä oli useita ja kyselyyn tuli riittävästi vastauksia.</p>		
Asiasanat Lapsi, Nuori, Nuorisotyö, Nuorisotoimi, Osallisuus, Seurakunta		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2018	Author Ida-Maria Mielonmäki
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis SPRING EVENT.		
Instructor M.Ed Sari Virkkala	Pages 26 + 4	
Supervisor Teuvo Munkki, Head of the sports and youth services of the city of Huittinen		
<p>The main goal of this thesis was to plan and execute an event for the 3rd to 6th graders, where they can influence and tell their wishes for the future activities targeted to their age group, by practical ways. The event was designed to provide good ways to create and design new activities for children, by Letting their perspective show on the content of the activities. The thesis was commissioned by the sports and youth services of the Huittinen city.</p> <p>The two main subjects of this thesis were the involvement and the development of children. In the theoretical part of thesis, The focus is on the development of the children in general, as well as on the spiritual development of children. The involvement of children is discussed both in general and from the perspective of a congregation. The survey conducted to the children revealed the popular themes for activities, and what types of events and clubs children would like to participate in the future.</p> <p>The survey was conducted as a part of the event. There was a collective series of different missions to be completed at different activity points. After each mission, the children were given the opportunity to answer some questions that were related to the theme. They did not have to visit to all of the activity points, so there is some dispersion in the replies. The event was successful because there was a fair number of visitors and the survey was responded by a sufficient number of people.</p>		
Key words Child, Children, Youth, Youth work, Involvement, Congregation, Parish.		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT.....	3
2.1 Lisää osallistavaa toimintaa alakouluikäisille Huittislaisille.....	3
2.2 Alakouluikäiset mukaan kehittämään ja suunnittelemaan toimintaa.....	4
3 KESKILAPSUUS.....	6
3.1 Ikävaiheen 9 – 10-vuotiaiden kehitys.....	6
3.2 Ikävaiheen 11- 12-vuotiaiden kehitys	8
3.3 Lasten hengellinen kehitys	9
4 LASTEN JA NUORTEN OSALLISTAMINEN	12
4.1 Lasten ja nuorten osallisuus.....	12
4.2 Lasten ja nuorten osallisuus seurakunnassa	14
5 KEVÄTKARKELOT	16
5.1 Kevätkarkelot - tapahtuman markkinointi	16
5.2 Kevätkarkelot – tapahtuma	17
5.2.1 Rastien kuvaus.....	18
5.2.2 Kysely ja tulokset.....	19
5.3 Kevätkarkelot -tapahtuman arviointi.....	20
6 POHDINTA.....	23
LÄHTEET.....	25
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Paljon puhutaan siitä, että lapsia pitäisi kuunnella heitä koskevassa päätöksenteossa. Tässä opinnäytetyössä aion tehdä niin käytännössä; kuulla lapsia heitä koskevissa päätöksissä. Huittisten kaupungin asukkaat ja yritykset ovat esittäneet huoltaan 3.-6. -luokkalaisten joukosta jolle on toimintoja koulun jälkeen hyvin vähän. Tämä aiheuttaa sen, että nämä lapset ovat vailla tekemistä ja aiheuttavat ongelmia alueen yrityksissä. Tässä on siis selkeä kehittämisen paikka.

Satakunnan maakuntaan kuuluvassa Huittisissa asuu noin 10 500 ihmistä. Huittisten merkittävin toimiala on elintarvikejalostus ja näin ollen se on myös työllistävin. Kaupunki tunnetaan merkittävänä henkilö- ja tavaraliikenteen keskuksena, sillä Huittinen sijaitsee Porin, Turun ja Tampereen muodostaman kolmion keskellä. (Tietoa Huittisista.) Huittinen on siis varsin vilkas ja elinvoimainen kaupunki, jonka palveluiden täytyy pysyä ajan tasalla.

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Huittisten kaupungin nuoriso- ja liikuntatoimenjohtaja Teuvo Munkki. Opinnäytetyössä oli tarkoitus saada hauskan toiminnan kautta lasten ääni kuuluviin. Opinnäytteessä oli tarkoitus selvittää mitä huittislaiset 3.-6. -luokkalaiset haluavat harrastaa ja minkä kaltaisia matalankynnyksen palveluja he haluavat. Kyselyn tulokset luovutetaan myös Huittisten seurakunnan käyttöön, jotta he voivat myös toisena suurena palveluiden tuottajana kehittää toimintaansa.

Lapsia ja nuoria ei tule nähdä pelkästään kohteina, joille tarjotaan palveluita. Heidät pitäisi tunnistaa aktiivisina toimijoina. Heidä pitäisi kuulla ja ajatuksia tulisi kunnioittaa, kun heille suunnitellaan palveluita ja toteutetaan niitä. Käytännössä tämä toteutuu hyvin vaihtelevin tavoin Suomessa. (Peltola & Moisio 2017, 7.) Lapset tulisi siis ottaa suunnitteluun mukaan, ja tässä opinnäytetyössä pyrin siihen. He voivat itse päättää, vastaavatko kyselyyn. Vastaamat-

ta jättäminenkin kertoo jo palvelun suunnittelijalle sen, että tämän kaltaista palvelua ei välttämättä haluta.

Halusin opinnäytteen avulla olla luomassa Huittisiin uusia toimintatapoja lasten kuulemiseen liittyen vapaa-ajan toimintoihin. Pyrin saamaan lapsille tunteen, että he voivat käytännössä vaikuttaa siihen millaisia kerhoja Huittisissa järjestetään tulevaisuudessa. Tämän opinnäytteen tarkoituksena oli myös luoda joitakin pysyviä toimintamalleja lasten kuulemiseen. Tarkoituksena on jättää Huittisten nuorisotoimen käyttöön materiaalipaketti, jota voi tarvittaessa muokata ajankohtaan sopivaksi.

Lisäksi opinnäytteen tarkoituksena oli toimia väylänä moniammatillisen yhteistyön vahvistumiselle. Tätä väylää ollaan rakentamassa vahvemaksi seurakunnan nuorisotyön ja kaupungin nuorisotyön välille. Seurakunta ja kaupunki ovat merkittäviä nuorisopalveluiden tuottajia Huittisissa, eri järjestöjä unohtamatta. Kuten jo edellä mainittu, opinnäytteen tarkoituksena on olla aloittamassa jokavuotista perinnettä. Tulevaisuudessa tapahtumaa voisi olla järjestämässä monia eri järjestöjä, ja kyselyjä koskien toiveita toiminnasta voisi järjestää jatkossakin. Tästä hyötyisivät varmasti kaikki toimijat.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Huittisten kaupungilla on pitkään ollut tilaongelma, sillä tiloja, jossa voisi järjestää toimintaa lapsille ja nuorille on liian vähän. Tilanne on ratkeamassa syksyllä 2018, koska uudet tilat ovat valmisteilla. Toinen ongelma Huittisissa on ollut ikäryhmä 3.-6. -luokkalaiset, koska heille ei tilapuutteen vuoksi ole voitu järjestää nuorisopalveluiden puolesta edullista matkailukorvauksen toimintaa. Iltapäiväkerhot toimivat 1.-2. -luokkalaisille ja 7.-luokkalaisista eteenpäin on mahdollisuus osallistua nuorteniltoihin ja muihin nuorille järjestettäviin tapahtumiin.

Koulupäivien jälkeen tarjolla oleva iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1.-2. -luokkalaisille. Vuoden 2004 peruskoululain uudistus mahdollistaa valtion osittaisen tuen tämän toiminnan järjestämiseen. Kolmannesta luokasta eteenpäin pitää olla ohjattua toimintaa tarjolla. Lasten yksinäisiin iltapäiviin tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja vanhemmilla tulisi olla tietoa siitä, kenen kanssa ja missä lapsi viettää vapaa-aikaansa sekä mitä sisältöjä vapaa-ajalla on. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 140.)

2.1 Lisää osallistavaa toimintaa alakouluikäisille Huittislaisille

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää aktivoiva tapahtuma 3.-6. -luokkalaisille. Tapahtuman nimi on Kevätkarkelot. Tapahtumallapryrittiin lisäämään kyseisen ikäryhmän toetusta Huittisten kaupungin nuorisopalveluista, mutta myös haluttiin saada lapsilta mielipide siitä, minkälaista toimintaa he haluaisivat nuorisopalveluiden heille tarjoavan. Kevätkarkelo-tapahtumassa selvitettiin kyselyn avulla lasten mielenkiinnon kohteita ja näin pyrittiin osallistamaan heitä tulevan toiminnan suunnitteluprosessiin.

Kehittämistehtävänä oli näin ollen saada 3.-6.-luokkalaisten aktivoitua osallistumaan toiminnan suunnitteluun. Haasteena oli, miten ikäryhmä tavoitettaisiin ja miten tapahtuma markkinoitaisiin niin, että se motivoisi osallistumaan. Tälle ikäryhmälle ei ole Huittisten nuorisopalveluiden piiristä hetkeen ollut palveluita tarjolla. Näin ollen he eivät ole tottuneet käymään Huittisten nuorisotilalla, Nuorisoklubilla, joka on Huittisten nuorisopalveluiden keskus. Pelkona on, että nyt todella suositut nuortenillat kokevat kävijämäärissä rajun notkahduksen seuraavan kolmen vuoden sisällä, kun kokonaisuudelle ikäryhmälle ei ole ollut palveluita tarjolla. Ikäryhmä olisi tärkeä tavoittaa, jotta Huittisten kaupungin nuorisopalvelut voisivat ennalta ehkäistä tulevia ongelmia ja saada edes osan ikäryhmän ääni kuuluville.

Ehkäisevä työ viittaa nuoren hyvinvoinnin edistämiseen. Jotta ehkäisevä työ on laadukasta, on sen perustana oltava suunnitelmallisuus, aito kohtaaminen, osallisuus ja vuorovaikutus. (Vuohelainen & Tapio 2017, 283.) Tämän oli auttaa laadukkaan ehkäisevän työn aloittamisessa Huittisissa. Tavoitteena oli myös, että työntekijät saisivat materiaalia suunnittelutyön lähtökohdaksi.

Osallisuudella voidaan parhaimmillaan edistää sosiaalista hyvinvointia. Täytyy osata luoda puitteet sille, että nuoret saavat mahdollisuudet vaikuttaa itseensä koskeviin päätöksiin ja haluavat myös sen tehdä. (Vuohelainen & Tapio 2017, 293.)

2.2 Alakouluikäiset mukaan kehittämään ja suunnittelemaan toimintaa

Jo olemassa olevaa toimintaa täytyi kehittää, koska se ei tavoita kaikkia. Nuortenillat ovat todella suosittuja huittislaisten 7.-9.-luokkalaisten ja toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa, mutta oli pohdittava miten madaltaa kynnyksiä, jotta syksyllä uudet 7.-luokkalaisten löytävät tiensä nuorteniltoihin. Nuorisotyön keskus on monesti nuorisotalo vaikka monet nuoret viettävät aikaansa muualla kuin nuorisotalolla (Valkendorff, Huuskonen & Ruuskanen 2017, 183). Näin on Huittisissa varsinkin ikäryhmän 3.-6. -luokkalaisten kohdalla. Vanhemmatkin

nuoret toki viettävät vapaa-aikaansa koulun jälkeen muuallakin kuin nuorisoklubilla silloin kun se ei ole auki. He kuitenkin tulevat nuorisoklubille heti kun se aukeaa.

Nuoria kohtaavien tahojen tulisi ymmärtää, että nuorilla on tarve olla tasavertainen toimija omassa yhteisössään. Tämän ymmärtäminen voi parhaillaan lisätä aitoa yhteistyötä toimijoiden ja nuorten välille. (Valkendorff ym. 2017, 190.) Kun kuunnellaan lapsia ja nuoria toimintaa kehittäessä, se ei kangistu ja pysyy lasten ja nuorten menossa mukana. Toiminta pysyy houkuttelevana ja mielenkiintoisena lasten ja nuorten mielessä. Nuorten osallisuudesta toiminnan kehittämiseen tulee myös tunne, että toiminta on itse suunniteltua (Valkendorff ym. 2017, 191).

Kevätkarkelo-tapahtumassa lapset pääsisivät aidosti kertomaan omia mielenkiinnonkohteitaan ja heidän mielipiteensä tullaan huomioimaan toimintaa suunniteltaessa. Kevätkarkeloissa lapset saivat vastata toiminnan ohessa heille suunniteltuun kyselyyn tulevasta toiminnasta. Heiltä myös kyseltiin suullisesti, minkälaista toimintaa he Huittisiin haluaisivat. Tällöin myös kohdattaisiin lapset välittömästi ja aidosti, jolloin he kokevat olonsa tervetulleeksi.

3 KESKILAPSUUS

Keskilapsuudeksi nimetty ajanjakso käsittää yleensä ikävuodet 7 – 12. Aikuisten näkökulmasta keskilapsuus on huoletonta lapsuuden kulta-aikaa. (Sinkkonen 2010, 31.) Lapsia, jotka elävät keskilapsuuttaan ovat hankalassa tilassa, koska he eivät ole enää ihan lapsia mutta eivät vielä nuoriakaan. Vähitellen keskilapsuuden aikana lapsi siirtyy omasta pihapiiristä isompiin sosiaaliin ympäristöihin, kuten kouluun. Tämä saa lapsessa aikaan sen, että hänen käytöksensä muuttuu huomattavasti, mikä taas johtuu siitä, että lapsen pitää opetella uusi rooli koululaisena ja oppijana. Keskilapsuus on kehityksellinen siirtymävaihe, jossa opetellaan aiempaa itsenäisempiä toimintoja ja kannetaan enemmän vastuuta omasta toiminnasta. (Nurmi ym. 2014, 77 – 79.)

3.1 Ikävaiheen 9 – 10-vuotiaiden kehitys

Keskilapsuudessa fyysinen kehitys on ratkaisevassa osassa siinä, että lapsi pystyy toimimaan aiempaa itsenäisemmin. Silti keskilapsuuden fyysinen kasvu on varsin tasaista. Hyvää monipuolista ruokavaliota ja yleistä terveydentilaa voidaan pitää fyysisen kehityksen tukipilarina. Keskilapsuudessa liikkeistä tulee monipuolisempia ja kehittyneempiä. Lapsen tasapainotaidot kehittyvät ja lapsi pystyy entistä taidokkaimpiin liikkeisiin. Leikissä opitut ja harjaantuneet taidot kehittävät taitojen pohjana olevien, hermoyhteyksien toimintaa. Tyttöjen ja poikien motoriset erot tasoittuvat keskilapsuuden aikana. (Nurmi ym. 2014, 82 – 83.)

Liikunnallisten ja motoristen taitojen kehitys mahdollistavat lapsen elämänpiirin laajenemisen. Lapsen itsenäinen liikkuminen lähiympäristössä lisääntyy. Koulumatkat, harrastukset ja kavereiden tapaaminen vaativat usein liikkumista jalan tai polkupyörällä. (Nurmi ym. 2014, 83.) Keskilapsuuden olennainen osa on kavereihin ja ystävyysuhteisiin suuntautuminen. Tytöt haluavat muodostaa ennemmin kahdenvälisiä ystävyysuhteita, kun taas pojat viihtyvät paremmin ryhmässä. (Ritokoski 2010, 59.) Lapsen vuorovaikutus monipuolistuu ja hänel-

lä on tarve kuulua niin perheeseen kuin johonkin ystäväryhmäänkin. Keskilapsuuttaan elävät lapset ovat aktiivisia ja kiinnostuneita ympärillään olevasta maailmasta. He myös luottavat omiin kykyihinsä ja siksi lapselle on tärkeää saada joka päivä onnistumisen kokemuksia. Nämä hyvät kokemukset vahvistavat lapsen itsetuntoa ja itsenäistä aloitekykyä. (Kallioniemi 2010, 131.)

Keskilapsuudessa fyysisen maailman tapahtumat tulevat ennustettavimmiksi, kun lapsi alkaa ymmärtää esineiden käyttötarkoituksia ja niiden ominaisuuksia. Lapsi alkaa myös ymmärtää paremmin kuvioita ja symboleita. Lapsen ajattelussa keskilapsuuden aikana tapahtuu selvää muutosta. Tämä muutos tuo lapsen ajatteluun joustavuutta ja vapautuneisuutta. Toisaalta se merkitsee myös luopumista erilaisista lapselle tärkeistä uskomuksista. (Nurmi ym. 2014, 89 -91.) Ennen lapsi on leikeissään ollut kaikkein mahtavin, voimakkain, kaunein tai komein. Keskilapsuudessa tämä haihtuu ja tilalle tulee realismia. Lapsi on tietoisempi omista voimistaan ja koostaan. Sadunomaisuus ja vahvat mielikuvitusleikit jäävät taka-alalle, ja leikeissä korostuu enemmän kilpailu ja vertailu. (Sinkkonen 2010, 32.)

Tunteet ovat tärkeä osa ihmisen elämää. Lasten ymmärrys tunteista kouluiässä on jo varsin hyvä. Lapset ymmärtävät tunteita jo varsin hyvin ja ymmärtävät, että sama kokemus voi aiheuttaa erilaisia tunteita riippuen omasta näkökulmasta. Lasten kyky omaan tunneilmaisuun ja toisten tunteiden tulkintaan mukaillee muuta kehitystä ja kehittyä asteittain. Fyysinen ja kielellinen aggressiivisuus ovat lähekkäin. Tunne-elämään kuuluu tunteiden säätely, sillä ei ole tarkoitus tukahduttaa tunteita vaan joustavasti, portaittain säädellä tunteita. Tunne-elämän kehityksessä on tärkeää, että aikuiset keskustelisivat lapsen kanssa omista tunteistaan ja lapsen tunnekokemuksista. Lapset oppivat kymmenenteen ikävuoteen mennessä usein säätelämään tunteitaan. He osaavat jo pohtia asioita monelta kantilta ja osaavat käyttää oppimiaan ongelmanratkaisutaitoja sekä osaavat hakea sosiaalista tukea muilta. (Nurmi ym. 2014, 115 – 119.)

3.2 Ikävaiheen 11- 12-vuotiaiden kehitys

Maaailman kehitys näkyy myös murrosiän alkamisen aikaistumisessa. Parempi ravitsemus on siirtänyt murrosiän alkua lähemmäs toisen elinvuosikymmenen alkua. Puberteetin eli murrosiän muutokset ovat näkyvimpiä muutoksia ihmiselämässä. Murrosiän tavoitteena on saavuttaa sukukypsyys. Koko nuoruusiän kehitystä määrittää neljä kokonaisuutta: fysiologinen muutos ja kypsyminen, ajattelutaitojen kehitys, sosiaalisten taitojen harjoittelu ja kehitys ja sosiaalis-kulttuurisen ympäristön muutokset. Murrosiän alun virstanpylväänä pidetään kasvupyrähdystä. Tämä tapahtuu aiemmin tytöillä kuin pojilla. Keskeisiä merkkejä kehon muutoksessa pidetään tytöillä kuitenkin rintojen kasvua ja pojilla äänenmurrosta. (Nurmi ym. 2014, 142 – 145.) Tytöt saavuttavat poikia aiemmin puberteetin. Kuudennella luokalla saattaa olla nuoria naisen alkujä ja poikia, joilla ei ole puberteetista vielä tietoaakaan. (Sinkkonen 2010, 39.)

Nuoren minäkuva muuttuu fysiologisten muutosten myötä. Se, miten muut ihmiset ja ikätoverit suhtautuvat nuoren fysiologisiin muutoksiin, vaikuttaa nuoren oman minäkuvan muodostumiseen. (Nurmi ym. 2014, 146.) Lapsen minän kehitys alkaa kuuden vuoden iässä ja jatkuu aina varhaiseen murrosikään saakka. Lapsi pystyy tarkastelemaan omaa sisäistä maailmaansa ja ulkoisia tapahtumia erillään toisistaan. Lapsella voi siis olla omasta mielestään sellaisia tunteita, jotka ovat riippumattomia tilanteesta. Varhaisen murrosiän kynnyksellä lapsen minä ottaa tarkkailijan aseman ja lapsi alkaa tarkastella itseään, tunteitaan ja reaktioitaan. Hän alkaa ymmärtää, että voi muuttaa käytöstään mutta ei tunteitaan. Hän myös oivaltaa, että voi kätkeä tunteensa muilta ja näyttää iloiselta, vaikka onkin surullinen. (Keltikangas-Järvinen 2017, 134.)

Tiedot ja elämänkokemus karttuvat ajan myötä. Kuitenkin ihmisen ajattelutaidot kehittyvät merkittävästi toisen elinvuosikymmenen alussa. Nuori osaa ajatella aikaisempaa abstraktimmin ja ajattelun suunta siirtyy tulevaisuuteen. Kouluikäisen lapsen ajattelu on hyvin konkreettista, mutta varhaisnuoruudessa ajattelutapa muuttuu ja nuori pystyy kuvailemaan

itseäänkin yleisluontoisemmin. Näin nuori pystyy luomaan itsestään kuvaa aktiivisena toimijana. Nuori ei kuitenkaan ota vastaan palautetta samalla tavalla kuin kouluikäisenä. Näin kuvaukset ovat nuoren mielessä pysyvämpiä. (Nurmi ym. 2014, 146 – 147.) Jo lapsena ihminen on tietoinen itsestään mutta nuoruudessa tapahtuvat muutokset edesauttavat sitä, että hän alkaa muodostaa laadullista kuvaa itsestään. Nuori alkaa siis etsiä minuuttaan ja muovaamaan sitä. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 26.)

Nuoruuteen siirryttäessä ihmisen sosiaaliset suhteet ovat muutoskassa. Nuori viettää kuitenkin pääosin aikansa kahdessa sosiaalisessa ympäristössä, perheessä ja kaveriporukassa. Lapsuusvuosista varhaisnuoruuteen mennessä suhde vanhempiin ei muutu radikaalilla tavalla. Kaverit ovat lapsellekin jo tärkeitä, mutta niiden merkitys korostuu edelleen varhaisnuoruuteen siirryttäessä. Varhaisnuoruudessa nuoren kaveriporukka koostuu samaa sukupuolta olevista. (Nurmi ym. 2014, 148.) Nuoruuden ystävyysuhteissa korostuu keskilapsuuden ystävyysuhteita enemmän läheisyys, salaisuuksien jakaminen ja itsen tutkiminen. Pojille ja tytöille ystävyysuhteet merkitsevät erilaisia asioita. Tytöt korostavat poikia enemmän ystävyysuhteissa lojaalisuutta ja ovat riippuvaisempia ystävistään kuin pojat. Kuudesluokkalaisten tytöt kokevat ystävyysuhteissa enemmän läheisyyttä kuin saman ikäiset pojat. (Ritokoski 2010, 61 – 62.)

3.3 Lasten hengellinen kehitys

Lapsen uskon elämän kehitys kulkee käsi kädessä muun kehityksen kanssa. Erityisesti ajattelun ja tunne-elämän kehitys sekä kielellinen kehitys ovat vaikuttavia tekijöitä lapsen uskonelämän kehityksessä. Myös ympäristön vaikutus on suuri. Jos lapsen elinympäristö tarjoaa virikkeitä uskonelämän kehittymiselle, on lapsen persoonassaan tilaa uskonelämän kasvulle. Lasten ja heidän uskonelämänsä kanssa työskentelevien on hyvä ymmärtää lapsen ke-

hitystä, erityisesti psyykkistä kehitystä, jotta on mahdollista antaa lapselle oikeita rakennuspalikoita uskonelämän rakentamiseen. (Kinnunen 2011, 21.)

Koulunsa aloittanut lapsi pystyy ymmärtämään käsitteitä, vaikka hänen ajattelunsa on vielä varsin konkreettista. He myös uskovat varsin vilpittömästi Jumalaan, jos heidän uskonsa kasvua on vähääkään tuettu kotona. Kuitenkin saavuttaessaan yhdeksän vuoden iän lapsen usko alkaa saada henkisempiä piirteitä. Ajatus siitä, että Jumala ei olekaan ihmisen muotoinen partasuu, alkaa itää lapsen ajatuksissa niin hän voi alkaa pohtia, että onko Jumalaa lainkaan olemassa? Lapsen usko kokee pienen kriisin tässä vaiheessa. (Kinnunen 2011, 31 – 32.)

Eroja tyttöjen ja poikien uskon välillä alkaa ilmetä yhdeksän ja kymmenen ikävuoden pakeilla (Kinnunen 2011, 33.) Tytöille uskonto on tunteellinen ja persoonallinen asia, kun taas pojille usko on tietopitoista pohdiskelua ja älyllinen asia. Tytöt ovat uskonnollisempia kuin pojat. Sen uskotaan liittyvän perinnöllisiin ja biologisiin tekijöihin sekä ympäristötekijöihin. Tytöt monesti kasvatetaan hoivaaviksi, alistuvaisemmiksi ja muihin arvoihin joihin uskonto liittyy. (Pruuki 2010, 227.) Tytöt osallistuvat ahkerammin seurakunnan tilaisuuksiin ja heillä on enemmän pieniä palvelutehtäviä seurakunnan tilaisuuksissa (Kinnunen 2011, 34.)

Lapsen uskonnollinen ajattelu ja asenteet alkavat muuttua kymmenen ja yhdentoista vuoden iässä. Tällöin lapsi haluaa alkaa ajatella itse ja muodostaa omaa käsitystä uskosta ja uskon ajatuksista. Opitut mallit eivät enää riitä. Tässä kehitysvaiheessa lapset tarvitsevat tukea ja tosiasioita oman uskonelämänsä kehittämiseksi. Muuten lapsen usko saattaa jäädä kehittymättömäksi ja lapsenomaiseksi. Lasten tavoissa käsitellä uskoa on eroja: toiset lokeroivat uskon omaksi alueekseen ja toiset taas pitävät sitä naiivina ja epätieteellisenä. Jos lapsi ei saa tässä vaiheessa tukea kotoa ja muusta ympäristöstä, hän alkaa jäädä pois seurakunnan tilaisuuksista. Lapsi vieraantuu uskosta, jos hän ei saa kysymyksiinsä vastauksia. (Kinnunen 2011, 35.)

Ikävaihe kymmenen ikävuoden molemmin puolin on ratkaiseva ihmisen identiteetin kehitymisessä. Tällöin voidaan ratkaisevastikin vaikuttaa ihmisen moraalisen, eettisen ja uskonnolliseen kehitykseen ja suuntaan. Varhaisnuoruudessa saadut kokemukset uskonelämästä vaikuttavat siihen, jatkaako ihminen uskon polulla myöhemmässäkin elämässä vai onko usko sellainen asia, joka on helppo hylätä, kun se ei ole enää ajankohtainen. Keskilapsuudessa valittu suunta vaikuttaa siihen, mitä polkua pitkin jatketaan kohti murrosikää. Hyvin toteutettu kasteopetus jo ennen rippikoulua kantaa pitkälle rippikoulun jälkeenkin. Parhaimmillaan usko tuo lapselle kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta, kasvattaa vastuullisuusajattelua sekä antaa arvokkaita eettisiä ja moraalisia periaatteita. (Hakkarainen & Vappula 2015, 18.)

Uskontokasvattajan on hyvä tuntea lapsen uskonnollisen kehityksen kaarta. Sillä se auttaa suunnittelemaan uskontokasvatustilanteita. Tämä voi auttaa myös uskontokasvattajaa itsäänkin kehittymään uskossa. Uskontokasvattaja voi ymmärtää paremmin positiivisia ja negatiivisia kokemuksia jotka liittyvät oman uskon historiaan. Oman itsensä reflektointi voi parhaimmillaan tuoda uusia ulottuvuuksia uskonnon opettamiseen. Kasvattaja, joka tuntee uskonnollista kehitystä, tekee tiedostamattaan välillä arvioita uskontokasvatustilaisuuksiin osallistuvista lapsista ja nuorista. Leimaamista pitää silti välttää, koska uskonnollisen kehityksen tason arviointi ei ole uskontokasvatuksen tarkoitus. (Pruuki 2010, 224.)

4 LASTEN JA NUORTEN OSALLISTAMINEN

Osallisuutta voidaan edistää suhteessa vallitsevaan yhteisöön monella eri tavalla ja eri tasoilla. Erityisesti lasten ja nuorten osallisuuden laatua tarkasteltaessa on kysyttävä heiltä eri yhteisöissä, miltä heistä tuntuu. Osallisuus on hyvin pitkälti kokemus. Lisäksi on pohdittava, ollaanko lapsille ja nuorille valmiita antamaan todellista valtaa eri yhteyksissä. Näin estetään näennäisosallisuus. (Kiilakoski, Gretshel & Nivala 2012, 5.) Osallistamisen ideaan liittyy usein riski lasten ja nuorten toimijan rooliin pakottamisesta ja heidän toimijuutensa kaventamisesta (Peltola & Moisio 2017, 23). Usein osallisuus liitetään syrjäytymisen ehkäisyyn. Vaikka osallisuuden sosiaaliset puolet koskettavat kaikkia lapsia ja nuoria on silti helppo eritellä sosiaalisen osallisuuden koskettavan erityisesti niitä lapsia ja nuoria, joilla on joitakin erityistarpeita. (Kiilakoski ym. 2012, 6.)

4.1 Lasten ja nuorten osallisuus

Perusta lapsen oikeuksille löytyy Suomen lainsäädännöstä ja Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksesta. Lapsen kuulemisen näkökulma korostuu lastensuojelulaisessa (417/2007). Lain tavoitteena on turvata lapsen ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut. Suomessa on hyvä lainsäädäntö, joka huomioi lapset ja nuoret. (Gråsten-Salonen 2008, 199.) Lait, jotka ovat osallisuuden taustalla, ovat turvaamassa lasten ja nuorten osallistumisen oikeuksia. Nämä lait ovat kuitenkin säädetty niin yleisellä tasolla, että se jättää kuntatasolla työskenteleville päättäjille valtaa määrittää, kuinka paljon lapsia ja nuoria kuullaan heitä koskevissa päätöksissä. Tämän vuoksi lasten ja nuorten mahdollisuudet vaikuttaa lähiympäristöönsä vaihtelevat kunnittain. (Kiilakoski ym. 2012, 21.)

Suomessa lasten ja nuorten osallisuutta on toteutettu erilaisten valittujen edustusryhmien kautta. Käytännössä näillä ryhmillä ei ole ollut valtaa vaikuttaa päätöksentekoon eivätkä kuntapäättäjät kuuntele aktiivisesti näitä ryhmiä. Osallisuus mielletään yleensä jonkin ryh-

män toiminnaksi ja vaikuttamiseksi. Yksilön osallisuutta harjoitetaan vain silloin, kun kyse on yksilöä koskevista asioista. Yksilön omia vaikuttamismahdollisuuksia tulisi kehittää yleisellä tasolla. Osallisuus koskee kaikkia lapsia ja nuoria, mutta se ei tarkoita sitä, että kaikkien tulisi kuulua johonkin edustajistoryhmään. Osallisuus tulisi nähdä kaikenlaisena ryhmätöimintana. Se on vastuuta, kuulluksi tulemistä ryhmässä ja toimintaa yhteisössä. (Kiilakoski ym. 2012, 23 – 24.)

Lapsen osallisuuden kokemus on yhdessä elämiseen liittyvä kokemus. Hän saa jokapäiväisessä arjessaan tunteen, että hän tulee kohdatuksi, on arvostettu ja hyväksytty sekä on tärkeä jäsen omassa yhteisössään, esimerkiksi perheessä, koulussa tai päiväkodissa. (Eskel & Marttila 2013, 78.) Konkreettisia toimintoja joihin lapset ja nuoret voivat vaikuttaa on arvioitava kokonaisvaltaisesti. Monissa terveydenhuollon palveluissa ja mielenterveyspalveluissa on syntynyt palveluita täydentävää, lapsen ja nuoren omaan kokemukseen perustuvaa toimintaa. Esimerkiksi eri palveluihin liittyvät vertaisryhmätöiminnöt, omien tilojen ja elinympäristöön liittyvät kehittämishankkeet, palveluihin vaikuttaminen sekä niiden kehittäminen lapsen ja nuoren toimesta. Myös niin sanottu näennäisosallisuuden muodot olisi hyvä tunnistaa, lapsi tai nuori voi olla mukana päätöksenteossa ilman, että hän voi todellisuudessa osallistua. (Gellin, Gretshel, Matthies, Nivala, Oranen, Sutinen & Tasanko 2012, 13 – 14.)

Vaikka nuorten yhteiskunnallista vaikuttamista ja osallisuutta pidetään tärkeänä, se ei poista nuorten omaa huolta siitä, otetaanko heitä vakavasti ja onko osallistumisella konkreettisia vaikutuksia. Yhteiskunnassa on paljon asenteita, rakenteita ja toimijoita jotka rajoittavat nuorten osallisuutta, vaikka nuorten parissa työskentelevät tiedostaisivat nuorten osallisuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen arvon. (Valkendorff ym. 2017, 190.) Lapsilla ja nuorilla on paljon kokemuksia siitä, että heidän mielipiteitään ei huomioida ja että osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuudet ovat puutteelliset. Jotta osallisuus toteutuu, vaaditaan paljon ammatillista osaamista sekä lasten ja nuorten kunnioitusta. (Peltola & Moisio 2017, 23.)

Osallistumisen mahdollisuudet vaihtelevat usein sen mukaan, nähdäänkö haaste lapsen osallistumisessa tai nuoressa, joka on toimija ja osallistuja, vai onko haaste toimintaympäristössä tai vuorovaikutuksessa (From & Koppinen 2012, 9). Lasten ja nuorten osallisuuden kehittäminen on ollut jonkin aikaa yhteiskunnassa ja politiikassa tavoitteena. Erilaisia areenoita ja rakenteita on kehitetty, jotta lasten ja nuorten ääni saataisiin kuuluviin. Kuitenkin jotta osallisuus toteutuu, tarvitaan ammatillista osaamista ja lasten ja nuorten arvostamista. (Peltola & Moisio 2017, 22.) Mahdollisuudet osallistua täysivaltaisesti yhteisön toimintaan ja vaikuttaa toimintaympäristöönsä ovat yhteydessä yksilön omiin vahvuuksiin. Myös se, millaisia mahdollisuuksia ja minkä merkityksen lasten ja nuorten kanssa toimivat ammattilaiset ja vanhemmat antavat lasten ja nuorten toiminnalle ja osallistumiselle. (From & Koppinen 2012, 9.)

4.2 Lasten ja nuorten osallisuus seurakunnassa

Seurakunnan järjestämään toimintaan osallistuu usein ihmisiä monenlaisista lähtökohdista. Lapset ja nuoret, jotka tulevat seurakunnan toimintaan mukaan, tulevat erilaisista kodeista ja erilaisista uskontokasvatustilanteista. Kaikki kotoa saadut asenteet, kertomukset ja kertomatta jättämiset ovat uskontokasvatusta. Jotkut lapset ovat saaneet hyvät eväät uskonsa kasvamiselle, kun taas toisten lasten vanhemmat jättävät uskontokasvatuksen koululle ja seurakunnalle. Jos kodin merkitys on lasten ja nuorten uskontokasvatukselle tärkeä, niin on myös seurakunnan merkitys, niin yksilön kuin yhteisönkin kannalta. (Pruuki 2010, 224.)

Varhaisnuoruus on lapselle tärkeä hengellisen kasvun vaihe. Parhaimmillaan lapsi saa silloin eväät yksilöllisempään uskonnolliseen ajatteluun. Vaihtoehtoisesti usko jää lapselliseksi pienelle tytölle tai pojalle kuuluvaksi turvasatamaksi, eikä nuori pidä uskoa enää tärkeänä elämänsä elementtinä. (Hakkarainen & Vappula 2015, 25.)

Myönteisessä ilmapiirissä tapahtunut uskontokasvatus luo pohjaa hyvälle asenteelle uskoa kohtaan. Monet pohtivat sitä, miten opettaa uskoa lapsille ja nuorille niin, että he antavat tilaa lasten ja nuorten omille kokemuksille ja samalla pitää esillä kirkon opetuksellista näkökulmaa. Tärkeää on osata luoda sellainen ilmapiiri, joka kannustaa lapsia ja nuoria esittämään kriittisiäkin kysymyksiä. Työntekijän on oltava itsekin selvillä siitä, ettei hän pysty ymmärtämään tai hyväksymään kaikkia kristilliseen uskoon liittyviä piirteitä. Kuitenkin työntekijän on edustettava aina kirkkoa ja hänen tehtävänä on antaa kysyjälle mahdollisuus heijastaa omia ajatuksiaan kirkon opetuksista. Työntekijä voi silti kertoa oman mielipiteensä tai kertoa kirkon opetuksen kannan, mutta hyvä olisi aina kysyä lapselta tai nuorelta, mitä ajatuksia hänessä herää. Tämä antaa kokemuksen turvallisesta ilmapiiristä, jossa saa kysyä ja olla osallisena. (Pruuki 2010, 233.)

Lapsilla ja nuorilla tuli olla seurakunnassakin oikeus olla täysivaltainen yhteisönsä jäsen. Seurakunnan tulisi huolehtia siitä, että lapsi tai nuori saa kuulla evankeliumia juuri itselleen sopivalla tavalla, jota hän ymmärtää. Lapset ja nuoret tulisi kohdata omana itsenään, yksilönä ja tulla siten hyväksytyksi. Heidän pitäisi saada olla osallisena ja osallistua ikäkaudelleen sopivalla tavalla seurakunnan elämässä. (Takamaa, Grönholm, Holländer, Jokela, Kähkönen, Vappula & Vinko 2012, 22 – 23.)

Perinteet tuotavat seurakuntaelämään hyvän perustan, jossa on helppo olla yhteisön jäsen ja näin tuntee olevansa osallinen seurakunnassa. (Takamaa ym. 2012, 22 – 23). Perinteet voivat parhaimmillaan juurruttaa seurakuntaelämään, mutta monesti käy niin, että kysyntä ja tarjonta eivät enää kohtaa, kun lapsi on 10 – 14-vuotias. Seurakunnan toimintojen pitäisi pystyä kehittymään samaan tahtiin kuin lapsikin kasvaa. Toimintamuodot voivat siis pysyä samoina, mutta niitä on pystyttävä kehittämään. Monissa seurakunnissa katsotaankin kasvua kokonaisuutena. Resurssien on jakauduttava tasaisesti, jotta voidaan taata kasvun tukeminen koko kasvun kaarella. Seurakuntalaisten osallisuus otetaan tosissaan ja toimintaa kehitetään yhdessä seurakuntalaisten kanssa. (Hakkarainen & Vappula 2015, 29.)

5 KEVÄTKARKELOT

Kevätkarkelot - tapahtuman tarkoituksena oli koota huittislaisia 3.-6. -luokkalaisia yhteen. Tapahtuman tavoitteena oli aktivoida ja osallistaa lapsia kaupungin nuorisotoimen toimintaan ja sen kehittämiseen. Tarkoituksena oli myös kartoittaa lasten mielenkiinnon kohteita, jotta tulevaa toimintaa olisi helpompi suunnitella ja siitä tulisi myös mielekästä lapsille. Myös nuorisotoimea tuotiin näin lähemmäksi ja tutummaksi niin lapsille kuin vanhemmillekin.

Idea tapahtumaan syntyi tarpeesta järjestää huittislaisille 3.-6. -luokkalaisille toimintaa. Näin saatiin myös kohdattua ainakin osa ikäryhmän lapsista. Ikäryhmän tavoittaminen oli tärkeää, jotta nuorisotoimen työntekijät saivat kasvojaan tutuiksi ja edes jonkinlaista tartuntapintaa kyseiseen ikäryhmään, mikä osaltaan madaltaa kynnystä osallistua toimintaan jatkossa. Tapahtuma toimi porttina myös kouluyhteistyölle, jota ei toiminnan puutteen vuoksi juuri ole ollut. Markkinointi koulujen kautta toimi tässä tapauksessa hyvin.

5.1 Kevätkarkelot - tapahtuman markkinointi

Tapahtumalle tehtiin oma mainos (LIITE 1). Mainoksessa näkyvä karhu on nuokka.fi-hankkeen myötä syntynyt, ns. karhukuntien (Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Ulvila) oma ynseä maskotti. Karhulla haettiin mainokseen visuaalista ilmettä. Karhu seikkailee laajasti satakuntalaisten kuntien nuorisopalveluiden mainonnassa ja tiedotteissa. Nuokka.fi-hankkeessa on laadittu omat internet-sivut, jonne on koottu tietoa kuntien tapahtumista, tiedotteita, tarinoita sekä tärkeitä yhteystietoja.

Markkinointi aloitettiin lähettämällä alakouluille sähköpostiviesti, jossa pyysimme nuorisohjaajan kanssa lupaa tulla kertomaan 3.-6. -luokkalaisille tapahtumasta. Kolme koulua vastasi ja toivotti tervetulleeksi. Kouluille pääsimme markkinoimaan samalla viikolla kuin itse

tapahtumakin järjestettiin. Se oli oikein kannattavaa, koska tällöin asiamme jäi tuoreeseen muistiin. Kouluilla kerroimme tapahtuman kulusta, sisällöstä ja tarkoituksesta. Lisäksi houkuttimena toimivat arpajaispalkinnot, sillä kaikkien osallistuneiden kesken arvottiin pieniä palkintoja. Kuudesluokkalaisille kerroimme myös hieman nuorisotalojen toiminnasta, jotta kynnys osallistua nuorisotilatoimintaan seuraavana vuonna olisi hieman matalampi.

Tapahtumaa markkinoitiin myös Facebookissa Huittisten ilmoitustaulu -ryhmässä, jonne laitettiin tapahtumamainos. Siellä se herätti jonkin verran kiinnostusta. Myös Huittisten uimahallille vietiin mainoksia, koska se paikkana tavoittaa suurimman osan huittislaisista perheistä. Siellä käy myös hyvin paljon tapahtuman kohderyhmään kuuluvia lapsia.

5.2 Kevätkarkelot – tapahtuma

Tapahtuma-aika oli myöhäinen iltapäivä, kello 15 – 18. Ajankohta määräytyi käytännön syistä, koska nuorisotilat olivat alkuiltapäivästä varattuina. Pääsimme valmistelemaan tapahtumaa kuitenkin hyvissä ajoin. Valmistelut sujuivat hyvin, koska saimme nuoriso-ohjaajan kanssa avuksi kaupungin järjestämän leirin apuohjaajakoulutuksen käyneitä nuoria. Nuoret ohjeistettiin rastivahdeiksi, yksi vahti kullekin rastille. Kerroimme myös koko tapahtuman tarkoituksen ja miksi tämä on järjestetty. Rastivahdit toimivat koko kolmen tunnin ajan heille osoitetuilla rasteilla. Tapahtuman järjestäjänä autoin heitä tarvittaessa. Nuoriso-ohjaaja oli ulkorastilla, koska siellä oli nuotio ja turvallisuussyistä nuotiolla oli oltava täysi-ikäinen valvoja.

Kaikkia rasteja ei voitu avata heti, koska ulos pystytettävän puolijoukkueteltan kanssa ilmeni ongelmia. Kaksi rastivahtia kävi auttamassa nuoriso-ohjaajaa ja teltasta tehtiin laavu. Näin kaksi sisärastia ja ulkorasti saatiin käyntiin vasta myöhemmin. Lapset ohjeistettiin ensin käymään muilla rasteilla. Kun kaikki rastit saatiin käyntiin, lapset kiersivät niitä mielellään ja moni kävi useasti samoilla rasteilla. Kun lapset olivat kiertäneet kaikki rastit, he saivat va-

paasti pelata biljardia, pingistä, pöytäjalkapalloa ja ilmakiekkoa. Tarkoituksena oli saada tehtyä nuorisoklubia lapsille tutuksi ja antaa heidän tutustua paikkaan rauhassa. Myös lasten vanhemmat olivat tervetulleita ja heille tarjottiin kahvia.

Kaikkiaan tapahtuma kiinnosti lapsia hyvin. Osallistuneita lapsia oli 50 ja näin pääsimme tavoitteeseemme. Kaikki eivät halunneet osallistua rasteille ja arvontaan. Heille tarjottiin silti mahdollisuus olla nuorisoklubilla ja pelata pelejä, tehdä rastitehtäviä ilman osallistumispakkoa ja jutella aikuisen kanssa.

5.2.1 Rastien kuvaus

Rasteja tapahtumassa oli kaikkiaan viisi. Rastit pyrin suunnittelemaan (LIITE 2) mahdollisimman monipuolisesti, jotta tapahtumasta ei tulisi liian yksitoikkoinen. Näin myös jokainen löysi mielekästä tekemistä. Haasteena rastien suunnitteluun oli tila ja pieni budjetti. Tilaa täytyi vähän muokata, jotta rastit saatiin sopimaan sinne hyvin ja rastien suorittaminen oli turvallista.

Ensimmäisellä rastilla oli aiheena liikunta. Tällä rastilla lapset saivat ohjatusti tehdä kuperkeikkoja, kärrynpyöriä ja seistä käsillään. Rastilla oli myös hula-hula-renkaita, joita sai pyörittää. Rastilla sai myös kokeilla heittää tarkkuusheittoja hernepusseilla. Tarkkuusheittolevyssä oli viisi erikokoista reikää, jotka oli pisteytetty yhdestä viiteen. Heittoa jokaisella oli viisi.

Toisen rastin tarkoituksena oli herättää lasten luovuus. Tällä rastilla kuunneltiin musiikkia ja maalattiin musiikin tahtiin. Musiikkina käytettiin instrumentaalimusiikkia, jotta lapset saavat käyttää omaa mielikuvitustaan. Musiikin sanat eivät tällöin ole sotkemassa ajatuksia ja mielikuvia. Jokainen sai piirtää isolle rullapaperille, joka jäi koristamaan nuorisoklubin seinää.

Kolmannella rastilla käsiteltiin logiikkaan liittyviä asioita ja koottiin silmät kiinni toverin ohjeistamana palapelejä. Tällä rastilla oli kolme erilaista tehtävää. Kirjaimista piti muodostaa mahdollisimman monta sanaa. Kaikkia kirjaimia ei ollut pakko käyttää. Toinen tehtävä oli koota palapeli silmät sidottuina niin, että toveri ohjeisti vierestä. Toveri, joka näkee, ei saa koskea palapelin paloihin. Kolmas tehtävä oli myös palapeli. Tämän palapelin erikoisuutena oli se, että palat olivat kaikki suorina ja niistä piti muodostaa maisemakuva.

Neljännellä rastilla oli auton moottorin osia. Niitä sai ajoneuvoasentajan ohjeistamana purkaa ja koota. Tarkoituksena oli tutustua moottorin osien toimintaperiaatteisiin, opetella työkalujen turvallista käyttöä sekä kehittää sorminäppäryyttä. Rastilla sai myös kysellä rasti-vahdilta autoihin ja muihin moottoriajoneuvoihin liittyviä kysymyksiä. Tämä rasti järjestettiin silmällä pitäen mahdollista moottoripajatoimintaa.

Ulkorasti oli viides rasti. Siellä sai tunnistaa laavussa muutamia eläimenjälkiä. Tunnistettavana oli neljän eläimen jäljet: jänis, hirvi, orava ja karhu. Jäljet oli tulostettu paperille ja lamiinoitu. Lapset saivat laittaa oikean eläimen nimen vastaavaan jälkeen ja rastivahti tarkasti, oliko tehtävä oikein. Rastilla sai myös paistaa vaahtokarkkeja sekä keskustella nuorisohjaajan kanssa. Näin jokainen lapsi tuli myös kohdattua erikseen.

5.2.2 Kysely ja tulokset

Tapahtumassa kerättiin lapsilta heidän näkemyksiään siitä, millaista toimintaa he haluaisivat Huittisten kaupungin nuorisotoimen heille tarjoavan. Mielipiteiden kerääminen tapahtui aina rastitehtävän jälkeen. Tämä kysely (LIITE 3) tehtiin niin, että jokaisen rastin jälkeen oli rastin aiheeseen liittyvä kysymys ja sopivat vaihtoehdot. Jokainen sai valita kolmesta aihepiiriin liittyvästä vaihtoehdosta mielenkiintoisimman. Kysely tehtiin anonyyminä. Kyselyssä oli tarkoitus kerätä myös tietoa siitä, minkä ikäiset lapset haluavat tietyn teeman mukaista toi-

mintaa. Tämä ei toteutunut, koska kyselylipukkeeseen ei ollut osoitettuna paikkaa, mihin oman iän olisi voinut kirjoittaa.

Kaikkiaan saatiin 126 kyselyvastausta. Osaan kyselyistä tuli enemmän vastauksia ja osaan vähemmän. Syynä on se, että kaikki eivät kiertäneet kaikkia rasteja. Esimerkiksi moni tyttö jätti moottorirastin käymättä ja moni poika taiderastin. Vastausten perusteella liikuntarasti oli suosituin. Kyselyn tulokset antavat silti eväitä toiminnan suunnitteluun. Myös vastausten määrät antavat osviittaa siitä kuinka suosittuja tietyn teeman mukaiset kerhot ja tapahtumat olisivat.

Kyselyn kysymykset kumpusivat rastien teemoista. Tarkoituksena oli esitellä lapsille, mitä kaikkea kaupungin nuorisotoimi voi järjestää ja tarkoituksen oli kuulla lasten näkemyksiä siitä, mitä toimintaa he haluavat järjestettävän. Kyselyn tulokset kertovat jokaisesta teemasta ainakin yhden suosikin. Tämä kysely on purettu liitteisiin (LIITE 4) kaavioksi, josta käy helpposti ilmi suosikit. Kyselyn perusteella huittislaiset lapset toivoivat eniten, että Huittisten kaupungin liikunta- ja nuorisotoimen järjestäisi lautapelikerhon, moottorikerhon, kalastus- ja metsästyskerhon, uusien urheilulajien kerhon sekä bändikerhon. Toiminta käynnistetään syksyllä, kun uusi toimintakausi ja koulut alkavat. Tarkoituksena on luoda lapsille uusia edullisia ja matalankynnyksen harrastusmahdollisuuksia.

5.3 Kevätkarkelot -tapahtuman arviointi

Kävijätavoite täyttyi tapahtumassa erinomaisesti. Tapahtumaa markkinoitiin samalla viikolla kuin itse tapahtuma järjestettiin ja kävijämääräodote oli 40 – 60 lasta. Tapahtumassa kävi 50 lasta. Kävimme markkinoimassa kolmella alakoululla. Suurin osa kävijöistä oli keskustan alakoululta, jolle tapahtuma erityisesti oli suunnattu. Markkinointi näin ollen onnistui mainiosti. Facebookissa tapahtuma herätti jonkin verran kiinnostusta, lähinnä aikuisten keskuudessa.

Kevätkarkeloissa mukana oli rastivahteina nuoria sekä nuoria aikuisia, joista osa oli käynyt kaupungin oman leiriapuohjaaja-koulutuksen. Heidän tehtävänä oli toimia rasteilla vetäjinä. Ennen tapahtuman alkua heille kerrottiin tapahtuman tarkoitus ja tavoite sekä ohjeistettiin rasteille. Tapahtuman jälkeen purimme yhdessä tapahtuman ja keskustelimme onnistumisista sekä kävimme pienen palautteen läpi. Rastivahtien mielestä tapahtuma oli onnistunut, myös niillä rasteilla, joissa kävijämäärä ei ollut kovin korkea. Niillä rasteilla, joissa oli vähemmän kävijöitä, aikaa vietettiin pidempään. Rastivahtit kokivat saaneensa tarpeellisen ohjeistuksen ennen tapahtumaa ja tarvittaessa myös apua kesken tapahtuman. Palaute kerättiin suullisesti.

Lapset pyrittiin myös kohtaamaan tapahtuman aikana. Suurimman osan kanssa ehdin jutella pienen hetken ja keskustella tapahtumasta ja toiveista nuorisotoimen palveluiden suhteen. Moni lapsi kertoi, että tapahtumassa oli kivaa ja hauskaa. Tekemistä oli joidenkin mielestä liian vähän kun taas toiset olivat tyytyväisiä tekemisen määrään. Nuorisotoimen palveluiden osalta lapset toivoivat, että nuorisoklubi pitäisi avointen ovien iltoja myös 3.-6.-luokkalaisille. Tämä ei selvinnyt itse kyselystä vaan haastatteluiden perusteella. Tämäkin kysymys olisi voinut selvitä kyselyistä. Tapahtuman alku venyi koska ulkorastin teltan pystytyksessä ilmeni ongelmia ja näin koko rataa ei saatu heti kunnolla pyörimään. Tältä olisi vältytty, jos valmistelut olisi aloitettu aiemmin. Lasten riemun perusteella tapahtuma oli kuitenkin varsin onnistunut.

Tapahtuman varsinainen suunnitteluprosessi oli vastuullani. Haasteita suunnitteluun toi pieni budjetti ja tilojen vähyys. Toisaalta tuntui luontevalta valinnalta pitää tapahtuma nuorisoklubilla, sillä näin paikka tulisi tutummaksi lapsille. Tapahtuma piti alun perin järjestää yhteistyössä Huittisten seurakunnan kanssa, mutta tämä kariutui seurakunnan resurssipuolaan. Kuitenkin seurakunta oli mukana tukemassa kyselyn tekemistä. Kyselyn tulokset luovutetaan myös Huittisten seurakunnan käyttöön. Kysely on yleishyödyllinen työväline suunniteltaessa toimintaa, sen kehittämistä ja uusia toimintoja.

Kyselyn tarkoituksena oli saada lapset osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja saada lapset tuntemaan, että omiin asioihin vaikuttaminen on helppoa ja mahdollista. Lapset olisi voinut ohjeistaa vastaamaan kyselyyn johdonmukaisemmin, eli minun olisi pitänyt ohjeistaa rastivahteja enemmän kyselyn osalta. Näin olisi saanut varmasti totuudenmukaisemman tulokset kyselystä. Silti olen tyytyväinen kyselyn tuloksiin, koska mikään kysymys ei ollut vaila yhtään vastausta.

Koko tapahtuma oli onnistunut ja suurempia haasteita ei ilmennyt. Suunnittelu, materiaalien hankinta, markkinointi ja toteutus olivat onnistuneet. Toimeksiantajani oli myös erittäin tyytyväinen kävijämäärään ja siihen, että toimintaa aletaan kehittää.

6 POHDINTA

Opinnäytteen tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa tapahtuma 3.-6. -luokkalaisille huittislaisille lapsille. Tapahtuman tavoitteena oli tavoittaa tämä ikäryhmä ja aktivoida heitä mukaan Huittisten kaupungin nuorisopalveluiden järjestämään toimintaan. Työn tavoitteena oli myös selvittää kyselyn avulla, minkälaista toimintaa ikäryhmän lapset kaipaavat. Ongelmana tässä olivat kuudesluokkalaiset, koska ensi syksynä, kun toimintaa aloitetaan, ovat he jo siirtyneet seitsemännelle luokalle ja varsinainen kerhotoiminta ei heitä kosketa. Silloin he voivat alkaa käydä nuortenilloissa nuorisoklubilla. Se, löytävätkö he nuorteniltoihin on suuri kysymysmerkki, sillä tämä ikäluokka ei ole tottunut käymään aktiivisesti nuorisopalveluiden toiminnoissa ennen. Nyt todella suosittujen nuorteniltojen kävijämäärissä saattaa tapahtua suurikin notkahdus.

Nuorisopalvelut haluaa kehittyä ja kehittää toimintaansa niin, että ne tavoittaisivat mahdollisimman suuren osan lapsista ja nuorista. Tämä tapahtuma ja kysely tavoittivat vain osan. Toisaalta olen tyytyväinen tavoitetun joukon määrään, mutta entä ne, jotka eivät jostain syystä päässeet paikalle. Toisaalta tämän tehdyn kartoituksen olisi voinut tehdä puhtaasti kyselykaavakkeella ilman tapahtumaa ja toimintaa. Silloin otanta ikäryhmästä olisi varmasti ollut kattavampi koska kysely olisi tehty koulussa, jossa lapset käyvät joka päivä. Halusin kuitenkin tarjota lapsille mahdollisuuden osallistua toimintaan ja kokeilla kenties uusiakin asioita sekä tuoda työntekijöitä lähemmäksi ja tutummaksi lapsille, jotta tuntemattomammat työntekijät eivät tuntuisi niin pelottavilta.

Tapahtuman suunnittelu ja toteutus tehtiin varsin lyhyellä ja intensiivisellä aikataululla. Tässä riskinä olisi ollut myös se, että kaikkia tapahtumaan liittyviä ei välttämättä olisi muistettu ottaa huomioon. Kuitenkin suunnitteluvaihe sujui nopeasti, kun tila, jossa tapahtuma järjestettiin, saatiin varmistettua. Myös budjetin varmistuminen helpotti paljon suunnittelua. Yritin suunnitella rastit niin, että suuria materiaalihankintoja ei tarvinnut tehdä ja rastien tehtä-

viä olisi tarvittaessa helppo hyödyntää myöhemminkin muissa yhteyksissä. Tässä onnistuin mielestäni hyvin, koska materiaalihankinnat jäivät hyvin pieneksi ja suurin osa tarvikkeista löytyi jo valmiiksi.

Nuorisopalveluiden toimintaa on tarkoitus kehittää syksyllä, ja kyselyn tulokset auttavat pohdittaessa, mihin suuntaan tätä toimintaa kannattaa kehittää. Kyselyn tulokset on huomioitu ensi toimintakauden suunnittelussa ja siinä, että tiloja näille toiminnoille on rakenteilla. Tämän kyselyn tarkoituksena myös oli osoittaa se, että tarve toiminnalle on suuri. Kysely ei jää irralliseksi työksi, vaan siitä oli tarkoitus saada tukea toiminnan kehittämiseen, koska tämänkaltaista toimintaa Huittisten kaupungin nuorisopalveluilla ei ole ollut Huittisten keskustan alueella. Työssä luotiin siis uutta toimintaa. Pelkona oli myös se, että tulevaisuudessa nuorisoklubilla ei riitä kävijöitä, koska nuorisopalveluiden toiminta on vierasta ja saattaa tuntua kaukaiselta.

Tämän tapahtuman tarkoituksena oli olla sysäys uudelle ja innostava esimerkki. Tapahtuman tavoitteena oli olla alku uudelle toimintakulttuurille ja innostaa työntekijöitä huomaamaan sen, että lapsia on helppo myös kuunnella heitä koskevassa päätöksen teossa hyvin konkreettisesti. Tapahtumasta voisi tulla vuosittainen eri toimijoiden yhteinen lasten mielipiteiden kuulemistilaisuus. Eri toimijat voisivat näin helposti esitellä toimintaansa ja kuulla lapsilta, mitä he tarkalleen ottaen toimijoilta haluavat. Lapset osaavat kyllä kertoa, mitä he haluaisivat harrastaa, jos heille vain annetaan mahdollisuus. Näin saadaan myös osallistettua lapset toiminnan suunnitteluun. Myös seuraavan toimintakauden suunnitleminen on helpompaa, kun kaikkia ideoita toimintaan ei tarvitse keksiä itse.

Toivon, että tämä voisi olla esimerkkinä tulevaisuutta ajatellen. Lasten mielipiteiden kuuleminen ja osallistaminen voi olla helppoa. Lasten ja nuorten osallistamisesta ei myöskään tarvitse tehdä niin sanottua näennäisosallistamista vaan ihan todella ottaa vakavasti lasten ja nuorten ajatukset huomioon. Tämänkaltaisen tapahtuma voi olla yksi monista keinoista tavoittaa lapsia tai nuoria. Mahdollisuudet ovat lähestulkoon rajattomat.

LÄHTEET

- Eskel, P. & Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa P. Marjanen, M. Marttila & M. Varsa (Toim.) Pienten piirissä, yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 75 – 98.
- From, K. & Koppinen, M-L. 2012. Menossa mukana, tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren toiminnallinen osallistuminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Gellin M., Gretshel A., Matthies A-L., Nivala E., Oranen M., Sutinen R. & Tasanko P. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa T. Kiilakoski & A. Gretshel (Toim.) Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista, Millainen on lasten ja nuorten kunta 2010-luvulla? Helsinki: Nuorisotutkimusverkos-to/Nuorisotutkimusseura, 13 – 14.
- Gråsten-Salonen, H. 2008. Kuka kuuntelee lasta? Teoksessa T. Hirvilammi & M. Laatu (Toim.) Toinen vääryyskirja, lähikuvia sosiaalisista epäkohdista. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 199 – 215.
- Hakkarainen, K. & Vappula, K. 2015. Mikä ikä? 10 – 14-vuotiaat seurakuntalaisina. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja.
- Kallioniemi, A. 2010. Kokonaisvaltaisesti oppiva lapsi. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni-kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-Kirjat/Laste keskus Oy, 130 – 145.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2017. Hyvä itsetunto. Uudistettu painos. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.
- Kiilakoski, T., Gretshel, A. & Nivala, E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa T. Kiilakoski & A. Gretshel (Toim.) Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista, Millainen on lasten ja nuorten kunta 2010-luvulla? Helsinki: Nuorisotutkimusverkos-to/Nuorisotutkimusseura, 5 – 7.
- Kiilakoski, T., Nivala, E., Ryytänen, A., Gretshel, A., Matthies, A-L., Mäntylä, N., Gellin, M., Jokinen, K. & Lundbom, P. 2012. Demokratiaremontin työkaluja. Teoksessa T. Kiilakoski & A. Gretshel (Toim.) Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista, Millainen on lasten ja nuorten kunta 2010-luvulla? Helsinki: Nuorisotutkimusverkos-to/Nuorisotutkimusseura, 21 – 26.
- Kinnunen, S. 2011. Lapsen usko, miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Helsinki: Uusi Tie

Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. 2. Uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Peltola, M. & Moisio, J. 2017. Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentillä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura; nuorisotutkimusverkosto.

Pruuki, L. 2010. Hengellinen lapsi. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni-kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten keskus Oy, 222 – 234.

Ritokoski, S. 2010. Lapsi ja kaverit. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni-kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten keskus Oy, 59 – 78.

Sinkkonen, J. 2010. Kouluikäinen poika. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni-kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten keskus Oy, 31 – 42.

Takamaa, R., Grönholm, N., Holländer, A-M., Jokela, E., Kähkönen, N., Vappula, K. & Vinko, T. 2012. Tytöt ja pojat seurakuntalaisina. Helsinki: Kirkkohallitus.

Tietoa Huittisista. Saatavilla. http://www.huittinen.fi/tietoa_huittisista viitattu 29.3.2018

Valkendorff, T., Huuskonen, P. & Ruuskanen, E. Seinättömän nuorisotyön mahdollisuuksia – Kuvaus osallistavasta toimintakokeilusta. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiigan kentät ja mahdollisuudet. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu; Nuorisotutkimusseura ry, 183 – 193.

Vuohelainen, E. & Tapio, M. 2017. Hyvän kautta! Yhteisöpedagogi ja hyvinvoinnin edistäminen. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiigan kentät ja mahdollisuudet. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu; Nuorisotutkimusseura ry, 283 – 294.

Kevätkarkelot Nuorisoklubilla 3.-6.-luokkalaisille

Lauantaina 17.3.2018
klo 15-18

Tule kokemaan rastirata, jossa pääset tekemään monia erilaisia mukavia asioita!

Paikalla myös nuotio, jossa saa paistaa vaahtokarkkeja!

Järjestäjä:
Huittisten kaupunki,
nuoriso- ja liikuntapalvelut
Kari Rissanen, nuoriso-ohjaaja
044 5604 332

TAPAHTUMASUUNNITELMA

Talvi töminät/Kevät kuhinat/..... 17.3.2018 klo: 14 – 16?

1. Palapeli

Rastilla on muutamia pieniä palapelejä ja osallistujan on koottava palapeli. Rastin voi suorittaa yksin tai kaverin kanssa. Erikoisuus piilee siinä, että palapeli kootaan silmät sidottuina, niin että sitä ei näe. Rastivahteja tarvitaan niin monta kun palapelejä on, esimerkiksi kolme palapeliä, kolme rastivahtia. Palapelin kokoamisen jälkeen rastivahti ohjaa osallistujan/osallistujat vastaamaan kysymykseen.

Haluun Huittisiin lisää kerhoja/tapahtumia jossa:

1. *Rakennellaan ja tehdään käsitöitä*
2. *Tutkitaan ja ratkotaan pulmia*
3. *Pelaillaan lautapelejä ja muita pelejä*

Tarvikkeet:

Pieniä muutaman palan palapelejä. Voi leikata myös tulostetuista ja laminoiduista valokuvista. Muutama huivi silmien peittämiseksi. **Valvoja: 2.**

2. Ulkorasti

Ulkorastilla osallistujat saavat paahtaa vaahtokarkkeja.

Toivoisin Huittisiin lisää:

1. *Ohjattuja retkiä luontoon*
2. *Tapahtumia, jossa ollaan luonnossa*
3. *tapahtumia, jossa saisi kokeilla uusia lajeja (esim. lumikenkäilyä, melontaa...)*

Tarvikkeet:

Vahtokarkkeja ja tikkuja niiden paistamiseen. Nuotiopaikka ja nuotiotarvikkeet.

Valvoja: 2.

3. Logiikka/sanapala/valokuva

Rastilla on valokuva leikattu suikaleiksi. Tarkoituksena on koota kuvasta ehjä kokonaisuus. Toinen tehtävä on tavuja joista on koottava mahdollisimman monta sanaa. Kaikkia tavuja ei ole pakko käyttää.

Rastilla voisi olla myös jokin moottoritekniikkaan liittyvä osa, jota saisi rassata ja tutkia

Toivoisin Huittisiin:

1. *Valokuvaukseen liittyviä kerhoja/tapahtumia*
2. *Moottorikerhon*

Tarvikkeet:

Laminoituja tulostettuja valokuvia 3kpl. Laminoidut tulostetut kirjaimet V,I,O,L,A.

Valvoja 1 tai 2.

4. liikunta/tempu

Tarkkuusheittoa. Pitää heittää hernenpussilla mahdollisimman lähelle renkaan sisustaa. Mahdollisuus tehdä valvotusti myös kuperkeikkoja ja kärrynpyöriä.

Haluaisin Huittisiin:

1. Liikuntakerhon
2. lisää liikuntaan liittyviä tapahtumia
3. mahdollisuuden kokeilla erilajeja monipuolisesti (Esim. vapaa vuorolla Huhkolinnassa)

Tarvikkeet:

Hernenpussi, Renkula/maalialue , johon heittää. Jumppamatto.

Valvoja: 2.

5 luovuus

- a) Keksi ja kerro oma vitsi
- b) Maalaa musiikin mukaan
- c) muovailuvahaa

Haluaisin Huittisiin:

1. Näytelmäkerhon
2. Eräkerhon
3. Liikuntakerhon jossa kokeiltaisii eri liikuntamuotoja
4. Kokkikerhon
5. Lautapelikerhon
6. Moottorikerhon

Tarvikkeet:

Paperia ja kyniä, jotta on mahdollisuus tallettaa oma vitsi. Sormivärejä, iso paperi (rullatavaraa). Muovailuvahoja. **Valvoja: 1 tai 2.**

Tapahtuman aluksi kerrotaan mitä on tarkoitus tehdä ja kerrotaan turvallisuuteen liittyviä sääntöjä. Rasteilla on valvojina leiriapuohjaajakoulutuksessa olevia nuoria. Työntekijä on paikalla koko tapahtuman ajan.

Kun kaikki ovat kiertäneet rastit ja osallistujien suorituskortit ovat täynnä kokoamme osallistujat ja suoritamme arvonnän. Mahdollisuus on myös kertoa tulevista tapahtumista ja kerhoista.

1. Palapeli/logiikkarasti

**HALVAISIN HUUTTISIIN LISÄÄ
KERHOJA JA TAPAHTUMIA JOISSA:**

- TUTKITAAN JA RATKOTAAN PULMIA
 - LAUTAPELIKERHON
 - VALOKUVAUSKERHON

2. Moottorirasti

**HALVAISIN HUUTTISIIN LISÄÄ
KERHOJA JA TAPAHTUMIA JOISSA:**

- RAKENNELLAAN JA TEHDÄÄN KÄSITÖITÄ
 - MOOTTORIKERHON
 - ASKARTELUKERHON

○ Ulkorasti

**HALVAISIN HUUTTISIIN LISÄÄ
KERHOJA JA TAPAHTUMIA JOISSA:**

- RETKEILY- JA ERÄKERHON
TAPAHTUMIA JA RETKIÄ LUONTOON
- KALASTUS- JA METSÄSTYSKERHON

4. Liikuntarasti

**HALVAISIN HUUTTISIIN LISÄÄ
KERHOJA JA TAPAHTUMIA JOISSA:**

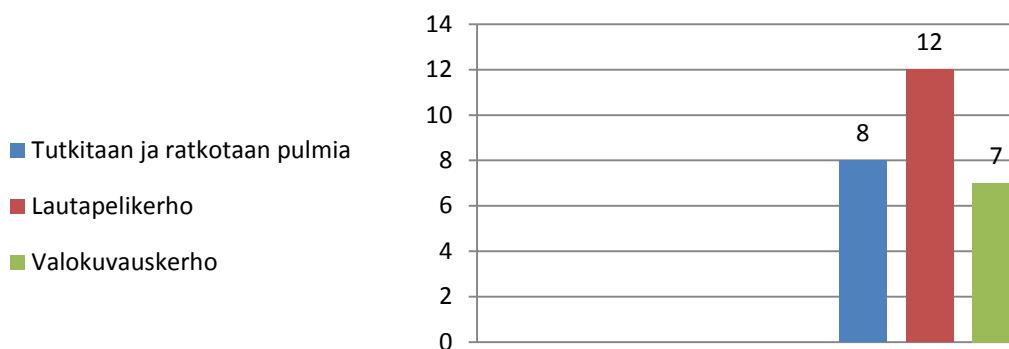
- UUSIEN URHEILULAJIEN KERHON
- LIIKUNNALLISIA TAPAHTUMIA
- LIIKUNTAKERHON

5. Taiderasti

**HALVAISIN HUUTTISIIN LISÄÄ
KERHOJA JA TAPAHTUMIA JOISSA:**

- NÄYTELMÄKERHON
- BÄNDIKERHON
- KUVATAIDEKERHON

1. Palapeli/logiikkarasti:

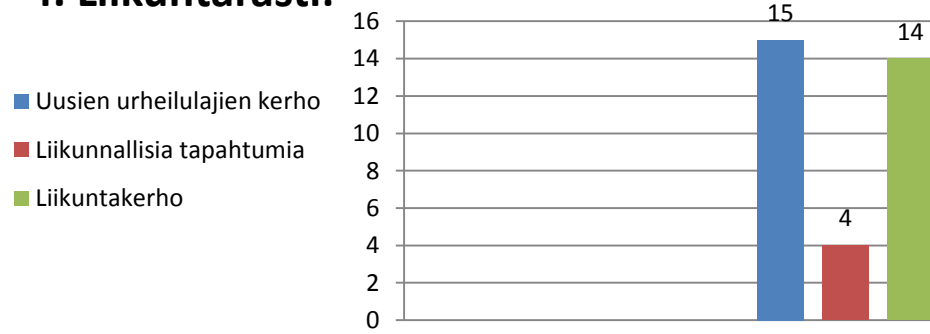
2. Moottorirasti:

3. Ulkoilurasti:

4. Liikuntarasti:

5. Taiderasti:

